

O spolu i (gramatičkome) rodu: sročnost i živost¹

U hrvatskome jeziku velik broj imenica sadržava značenjsku sastavnicu muško/žensko. Kad je imenica koja označuje mušku osobu muškoga roda, nema nesigurnosti u njezinoj atributnoj (*pametan dječak, moj dječak* – pridjevna riječ uz imenicu muškoga roda u muškome je rodu) i predikatnoj sročnosti (*dječak je pametan, dječak je moj, dječak je došao* – pridjevna riječ u imenskome predikatu odnosno glagolski pridjev radni u glagolskome predikatu u muškome je rodu). Tako je i kad imenica ženskoga roda označuje žensku osobu. Na imenice kod kojih se gramatički rod podudara sa spolom osobe koju označuju referira se i zamjenicom odgovarajućega roda (*To je moj prijatelj, on je bio u Americi., To je moja prijateljica, ona je bila u Americi.; To je moj prijatelj koji je bio u Americi., To je moja prijateljica koja je bila u Americi.*)

Kod imenica muškoga roda koje označuju mušku osobu nema nesigurnosti ni u izricanju kategorije živosti te je genitiv takvih imenica jednak akuzativu (*Nema dječaka. (G), Vidim dječaka. (A)*) za razliku od imenica koje označuju što neživo i kod kojih je akuzativ jednak nominativu (*To je stol. (N), Vidim stol. (A)*). Međutim, kad nema podudaranja gramatičkoga roda i spola osobe označene imenicom, pojavljuje se nesigurnost u sročnosti te u izricanju kategorije živosti. U ovome radu to ćemo pokazati na primjeru imenica muškoga i srednjega roda koje označuju žensku osobu tvorenih od imenica *cura* i *djevojka*. Bit će govora i o imenicama *model* i *zvijezda*, od kojih je prva muškoga, a druga ženskoga roda, a koje se mogu odnositi na osobe obaju spolova. Nesigurnost povezana s njihovom sročnošću pojavljuje se kad se imenica *zvijezda* odnosi na mušku, a imenica *model* na žensku osobu. Pojavljuje se i nesigurnost kad je riječ o akuzativu imenice *model* kad označuje žensku osobu.

Nedoumice se povezane sa sročnošću odnose na velik broj različitih skupina imenica, mnogo više njih od onih koje su predmetom ovoga rada (vidi npr. Sročnost imenica e-sklonidbe u kojih se razlikuju gramatički rod i spol. Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica; Vukojević, Luka (izvr. ur.). *Hrvatski jezični savjetnik*. 1999. 266–268). Primjeri koji se donose u ovome radu preuzeti su iz *Hrvatskoga mrežnog korpusa, Hrvatske jezične riznice* te hrvatskoga korpusa CLASSLA.

¹ Ovaj je rad nastao u okviru projekta *Hrvatski mrežni rječnik (Mrežnik): 2. faza*, koji financira Europska unija – NextGenerationEU. Za iznesene stavove i mišljenja odgovorni su samo autori te ti stavovi ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Curetak mi je slatka...

U 1. tablici nalaze se imenice muškoga i srednjega roda, tvorenice od imenica *cura* i *djevojka*, zabilježene u suvremenim hrvatskim jednojezičnim rječnicima.

1. tablica: Tvorenice muškoga roda od imenica *cura* i *djevojka* u suvremenim hrvatskim jednojezičnim rječnicima

<i>Rječnik hrvatskoga jezika</i> (ur. Jure Šonje)	<i>Hrvatski enciklopedijski rječnik</i> <i>Hrvatski jezični portal</i>	<i>Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika</i>
curetak	curetak	curče (i curčad)
curičak	curičak	curečić/curetčić
djevojče (i djevojčad)	djevojče (i djevojčad)	curetak
djevojčuljak	djevojčuljak	curičak
	djevojčurak	djevojče (i djevojčad)
		djevojčuljak
		djevojčurak

Rečenica u naslovu ovoga poglavlja (*Curetak mi je slatka...*) jedna je od rečenica iz *Hrvatskoga mrežnog korpusa* koje potvrđuju da se kod navedenih imenica spol osobe koju imenica označuje katkad miješa s gramatičkim rodom.

I letimičnim se pregledavanjem primjera iz korpusa može primijetiti da imenice o kojima je riječ uza se imaju atribut koji se s njima slaže u rodu, npr. imenice muškoga roda *curetak*, *curičak*, *djevojčurak* uvijek imaju atribut u muškome rodu: *Da, i ja se pitam gdje je taj simpatični curičak nestao.*, *Jelena je zgodan djevojčurak.*

Nesigurnost se pojavljuje kad se na mjesto atributa koje od tih imenica umeće atributna ili apozicijska surečenica uvedena veznikom *koji*, pa su potvrđene i rečenice poput *Tamo ima i curetaka koje znaju da ja ne štrikam i ne beklam...* ili kad se u rečenici ili tekstu pojavljuje zamjenica koja se odnosi na koju od tih imenica, npr. *Putem sretoh curetka bez kišobrana, ponudih joj neka se poveze ispod moga...*

Nesigurnost se pojavljuje i kad je riječ o predikatnoj sročnosti te je (glagolski) pridjev u predikatu koji se odnosi na imenice muškoga roda *curetak*, *curičak*, *curetčić*, *djevojčuljak*, *djevojčurak* često u ženskome rodu (*Curičak je odmahnula rukom.*, *Moj curetak samo se nasmijala.*). Ta se nesigurnost može npr. izraziti pitanjem je li rečenica navedena u naslovu u standardnome jeziku netočna te treba li u standardnome jeziku glasiti *Curetak mi je sladak...*

Tu dvojbu možemo jednostavno riješiti jer bez obzira na to kojega je spola osoba označena kojom od spomenutih imenica muškoga roda, u hrvatskome standardnom

jeziku s njom se postupa kao sa svakom drugom imenicom muškoga roda te bi pridjevna riječ u imenskome predikatu odnosno glagolski pridjev radni u glagolskome predikatu u perfektu ili kojemu drugom vremenu/načinu u kojemu se pojavljuje trebao biti muškoga roda (*Curetak je sladak.*, *Curičak je odmahnuo rukom.*, *Moj curetak samo se nasmijao.* itd.). Tako je npr. u primjeru iz korpusa *Malo sam sjela dok je curetak još dobar.*

2. tablica: Primjeri nepravilnih i pravilnih rečenica u kojima s pojavljuju tvorenice muškoga roda od imenica *cura* i *djevojka*

NE	DA
Znam ja da tamo ima i <u>curetaka koje</u> znaju da ja ne štrikam i ne heklam...	Znam ja da tamo ima i <u>curetaka koji</u> znaju da ja ne štrikam i ne heklam...
Odjednom me okružuje grupa lokalnih, tamnoputih <u>curetaka koje</u> vješto nose velike košare na glavama.	Odjednom me okružuje grupa lokalnih, tamnoputih <u>curetaka koji</u> vješto nose velike košare na glavama.
Mislim da se ne treba ovako radikalno odnosit prema <u>curetku koja</u> se natječe na izboru za <i>miss</i> ...	Mislim da se ne treba ovako radikalno odnosit prema <u>curetku koji</u> se natječe na izboru za <i>miss</i> ...
Natjecateljice su bile <u>djevojčurci</u> mlađi od 20 godina <u>koje</u> to pretrče prije nego što sam ja i krenula.	Natjecateljice su bile <u>djevojčurci</u> mlađi od 20 godina <u>koji</u> to pretrče prije nego što sam ja i krenula.
Nadobudan <u>djevojčurak</u> od 20 godina <u>koja</u> misli da je <u>popila</u> svu pamet svijeta, a koja je itekako izmanipulirana.	Nadobudan <u>djevojčurak</u> od 20 godina <u>koji</u> misli da je <u>popio</u> svu pamet svijeta, a koji je itekako izmanipuliran.
<u>Curičak je</u> uz fotkanje još i <u>zapisivala</u> koji kalem nona i na koju granu kalemi.	<u>Curičak je</u> uz fotkanje još i <u>zapisivao</u> koji kalem nona i na koju granu kalemi.
Ona mi je definitivno najbezveznije odjevena... iako je <u>curetak lijepa</u> .	Ona mi je definitivno najbezveznije odjevena... iako je <u>curetak lijep</u> .

Isto vrijedi i za imenice srednjega roda kojima se označuje ženska osoba; takve bi imenice trebale u standardnome jeziku imati srednjorodnu sročnost, odnosno uz njih bi trebao stajati atribut srednjega roda (*lijepo djevojče*) odnosno veznik surečenice koja se uvodi na mjesto njihova atributa ili apozicije trebao bi biti srednjega roda (*Upoznao sam djevojče koje mi se odmah svidjelo*); srednjega bi roda trebala biti i svaka zamjenica koja se odnosi na imenicu srednjega roda kojom se označuje ženska osoba te bi srednjega roda trebao biti i (glagolski) pridjev u predikatu, npr. *Gospodična Amalija napokon bijaše četrnaestgodišnje curče koje je još gledalo spokojno i veselo u taj Božji svijet poput djeteta.*

3. tablica: Primjer nepravilne i pravilne rečenice u kojoj s pojavljuje imenica *djevojče*

NE	DA
Svako <u>djevojče</u> ispod 25 izgleda kao da <u>je sišla</u> s naslovne stranice.	Svako <u>djevojče</u> ispod 25 izgleda kao da <u>je sišlo</u> s naslovne stranice.
<u>Djevojče</u> je <u>shvatila</u> nešto začudno, Fran je slijep.	<u>Djevojče</u> je <u>shvatilo</u> nešto začudno, Fran je slijep.
Ovdje–ondje vidjelo bi se kakvo mlado prekrasno <u>djevojče</u> kako si kradom briše suze, što bi <u>joj</u> kapale niz svježe obraze.	Ovdje–ondje vidjelo bi se kakvo mlado prekrasno <u>djevojče</u> kako si kradom briše suze, što bi <u>mu</u> kapale niz svježe obraze.
Bilo je to slatko curče <u>kojoj</u> su stalno neki tipovi nudili brak.	Bilo je to slatko curče <u>kojemu</u> su stalno neki tipovi nudili brak.

Daljnjom analizom primjera u kojima imenice o kojima je riječ imaju ženskorodnu umjesto muškorodne ili srednjorodne sročnosti može se primijetiti da je (glagolski) pridjev u predikatu uz spomenute imenice češće u ženskome rodu ako je udaljen od imenice, najčešće kad se između rečenice u kojoj je koja od spomenutih imenica i rečenice u kojoj se predikat na nju odnosi umetnuta rečenica, npr.: *Jednom sam u kuću primila jedno smrznuto djevojče koje je provodilo anketu o kupovanju u šoping-centrima i hipermarketima, pa kad mi je počela nabrajati ta silna imena i čudom se čuditi kako za neka nikada nisam čula, nisam znala bih li se trebala osjećati nadmoćno ili skrušeno.; Ovaj curetak jednako je fascinantna na ekranu kao i u stvarnom životu, pa vam savjetujemo da prosurfate po Instagramu i Youtubeu i pogledate poneki od njezinih duhovitih intervjua.* Ta pojava zahtijeva daljnja istraživanja uloge rečenične/kognitivne udaljenosti i njezina utjecaja na sročnost.

Navedene su imenice odmilice (hipokoristici) za mladu žensku osobu i upotrebljavaju se u pravilu ili u starijoj literaturi ili, u suvremenome jeziku, u neformalnome, katkad šaljivome kontekstu. Ženskorodna je sročnost osobito česta u starijim korpusnim potvrdama, npr. *Momak se poslije vjenčao s onim ubogim i milim djevojčetom, što im bijaše dovela Domaće u kuću.* (Ivana Brlić Mažuranić, *Šuma Striborova.*), *I djevojče izleti na vrata, stisnu obje ruke na grudi, malo da se nije srušila na zemlju.* (Ante Kovačić, *U registraturi*), te s obzirom na tu činjenicu tu pojavu treba opisati i normativno vrednovati u dijakronijskome kontekstu. U nekim je suvremenim primjerima s foruma teško rekonstruirati nominativ imenice, odnosno nije jasno je li riječ o žargonskoj (novo)tvorenici *curetko*, npr. u rečenicama: *Meni je snijeg uživancija i baš uživam sa svojom curetkom od 3 godine na snijegu, uživam jer i ona uživa.; Vidiš kako ide to sve nekako kod tebe.....a ovo sa curetkom koja fali ha ha haaaa... nisi jedini...*

Pop-zvijezda osvojio je nagradu

Imenica *zvijezda* ženskoga je roda te u jednome od značenja označuje slavnu osobu. Kad označuje žensku osobu, ta imenica beziznimno ima pridjevnu riječ u atributu i (glagolski) pridjev u predikatu u ženskome rodu (*Poznata zvijezda izjavila je...*) te su u rečenici ili tekstu zamjenice koje se na nju odnose u ženskome rodu.

I kad označuje mušku osobu, pridjev uz tu imenicu u ženskome je rodu, npr.: *omiljena holivudska zvijezda Charlton Heston; bivša holivudska zvijezda akcijskih filmova Arnold Schwarzenegger; mlada pop-zvijezda Bojan Jambrošić. Međutim, nesigurnost se pojavljuje, kao i kod imenica u kojima je već bilo riječi, kad na mjestu atributa ili apozicije uz imenicu *zvijezda* koja označuje mušku osobu stoji atributna ili apozicijska rečenica ili kad se imenski predikat odnosi na subjekt koji označuje mušku osobu i koji uza se ima apoziciju *zvijezda*. Nesigurnost je osobito naglašena kad se uz imenicu (apoziciju) *zvijezda* nalazi muško ime te je tad u mnogim korpusnim primjerima sročnost muškorodna, npr.: *Omiljena holivudska zvijezda Charlton Heston odigrao je ulogu Mojsija. Ako to usporedimo s rečenicama poput Rijeka Dunav na ovome je mjestu duboka. ili Grad Vinkovci svima je poznat. te s neovjerenim rečenicama *Rijeka Dunav na ovome je mjestu dubok. ili *Grad Vinkovci svima su poznati. jasno je da bi se i u rečenici s apozicijom *zvijezda* (glagolski) pridjev u predikatu trebao slagati s apozicijom *zvijezda* (kao što se u danim primjerima slaže s apozicijom *rijeka* odnosno *grad*), a u skladu s pravilom da rod u imenskoj skupini, pa prema tome i u predikatu, određuje imenica ili imenska skupina koja stoji najviše lijevo. Stoga je u standardnome jeziku točan primjer *Za vrijeme snimanja filma statist je izazvao Brucea Leeja na borbu. Filmska zvijezda bila je prebrza za hrabroga izazivača, koji je završio na podu.* (Glagolski) pridjev u predikatu češće je ženskoga roda kad se u rečenici ne spominje muško ime, odnosno kad imenica *zvijezda* nema funkciju apozicije (kao u danome primjeru), i redovita kad predikat prethodi subjektnomu skupu s apozicijom *zvijezda*: *Kad je 2004. godine u pulskoj Areni nastupila najveća talijanska pop-zvijezda Eros Ramazzotti, u gradu je vladalo opsadno stanje.***

4. tablica: Primjeri nepravilnih i pravilnih rečenica u kojima imenica *zvijezda* (*pop-zvijezda*) označuje mušku osobu

NE	DA
<u>Bivša holivudska <u>zvijezda</u></u> akcijskih filmova <u>bio je</u> već u Iraku prije šest godina.	<u>Bivša holivudska <u>zvijezda</u></u> akcijskih filmova <u>bila je</u> već u Iraku prije šest godina.
<u>Holivudska <u>zvijezda</u></u> , 45-godišnji Brad Pitt, <u>doživio je</u> u subotu nesreću na motoru.	<u>Holivudska <u>zvijezda</u></u> , 45-godišnji Brad Pitt, <u>doživjela je</u> u subotu nesreću na motoru.

<u>Holivudska zvijezda Mickey Rourke</u> (58) prije dvije je godine <u>bio nominiran</u> za Oscara za ulogu u filmu <i>Hrvač</i> .	<u>Holivudska zvijezda Mickey Rourke</u> (58) prije dvije je godine <u>bila nominirana</u> za Oscara za ulogu u filmu <i>Hrvač</i> .
<u>Američka pop-zvijezda Justin Timberlake</u> <u>osvojio je</u> nagradu za najboljeg inozemnog pjevača.	<u>Američka pop-zvijezda Justin Timberlake</u> <u>osvojila je</u> nagradu za najboljega inozemnog pjevača.
<u>Velika američka pop-zvijezda Michael Bolton</u> <u>izjavio je</u> kako nastoji pomagati bolesnima jer je bolest stalna prijetnja svima nama.	<u>Velika američka pop-zvijezda Michael Bolton</u> <u>izjavila je</u> kako nastoji pomagati bolesnima jer je bolest stalna prijetnja svima nama.

U pregledanim primjerima može se također primijetiti da, kad se na mjesto atributa ili apozicije uz ime kojemu prethodi apozicija *zvijezda* umeće apozicijska surečenica, veznik *koji*, koji uvodi tu surečenicu, u muškome je rodu, npr. *Buduća je estradna zvijezda Eugen Galetić, koji će otpjevati nekoliko pjesama.; Program je nastavljen folklornim nastupima sve do (...) s nestrpljenjem iščekivanoga koncerta estradne zvijezde Mate Bulića, kojeg je mnogobrojna publika dočekala s ovacijama oduševljenja te već na samom početku koncerta spremno zapjevala zajedno s njim.* U tim primjerima apozicijska se surečenica umeće na mjesto apozicije uz ime muškoga roda, pa je i veznik *koji* muškoga roda. Kad nema imena i kad se na mjesto atributa imenice *zvijezda* umeće atributna surečenica, veznik *koji* u ženskome je rodu: *Robbie je zaista najveća pop-zvijezda koja se pojavila u ovoj zemlji u posljednjih 20 godina.; Zvijezda mjeseca je Mark Wahlberg, nekoć pjevačka, a danas glumačka zvijezda koja se bacila i u producerske vode.*

Britanski model pojavila se na naslovnici

Usporediva je, ali obrnuta, situacija s imenicom muškoga roda *model* kad označuje žensku osobu. Kad označuje mušku osobu, ta imenica beziznimno ima atribut i (glagolski) pridjev u predikatu u muškome rodu (*Poznati model izjavio je...*). I kad označuje žensku osobu, pridjev u atributu koji se odnosi na tu imenicu u muškome je rodu (*slavni supermodel Kate Moss, mađarski supermodel Barbara Palvin*). Međutim, nesigurnost se pojavljuje, usporedivo s onom kod imenice *zvijezda*, kad na mjestu atributa ili apozicije uz imenicu *model* koja označuje žensku osobu stoji atributna ili apozicijska rečenica, ili kad se imenski predikat odnosi na subjekt koji označuje žensku osobu i koji uza se ima apoziciju *model*. Kao i u slučaju kad se imenicom *zvijezda* označuje muška osoba, nesigurnost je osobito naglašena kad se uz imenicu (apoziciju) *model* nalazi žensko ime te je tad u mnogim korpusnim primjerima sročnost ženskorodna, npr. *35-godišnji njemački model Heidi Klum svoju slavu stekla je putem Victoria's Secret donjeg rublja.* U rečenici s apozicijom *model* (glagolski) pridjev u predikatu trebao bi se slagati s tom apozicijom, odnosno biti u muškome rodu. Stoga je u standardnome jeziku npr. točan primjer *Kate*

je izmamila udaha i od onih ravnodušnijih. Osim za ljepotu supermodel je prikupio pohvale i na račun profesionalnosti.

5. tablica: Primjeri nepravilnih i pravilnih rečenica u kojima imenica *model* označuje žensku osobu

NE	DA
<u>Slavni supermodel</u> Alessandra Ambrosio proteklog je vikenda <u>slavila</u> prvi sinčićev rođendan.	<u>Slavni supermodel</u> Alessandra Ambrosio proteklog je vikenda <u>slavio</u> prvi sinčićev rođendan.
<u>Britanski supermodel</u> Jourdan Dunn pojavila se u editorijalu za časopis Russh.	<u>Britanski supermodel</u> Jourdan Dunn pojavio se u editorijalu za časopis Russh.
<u>Mađarski supermodel</u> Barbara Palvin odradila je novi editorijal za Victoria's Secret.	<u>Mađarski supermodel</u> Barbara Palvin odradio je novi editorijal za Victoria's Secret.
<u>Britanski supermodel</u> Kate Moss proslavila je u Londonu izlazak najnovije sezonske kolekcije koju je <u>dizajnirala</u> za Topshop i koja u utorak stiže u prodavaonice.	<u>Britanski supermodel</u> Kate Moss proslavio je u Londonu izlazak najnovije sezonske kolekcije koju je <u>dizajnirao</u> za Topshop i koja u utorak stiže u prodavaonice.
Britanski supermodel Kate Moss dobro je <u>zabrazdila</u> u paklu droge.	Britanski supermodel Kate Moss dobro je <u>zabrazdio</u> u paklu droge.
41-godišnji supermodel, danas majka troje djece, <u>pokazala je</u> da još uvijek izgleda fantastično.	41-godišnji supermodel, danas majka troje djece, <u>pokazao je</u> da još uvijek izgleda fantastično.

Zanimljivo je i često kolebanje kad je riječ o izrazu *jedan od* te su česte rečenice poput *Jedna od najuspješnijih supermodela, Heidi Klum svoj lik i tijelo iskoristila je u reklamne svrhe.*

5. tablica: Primjeri nepravilnih i pravilnih rečenica s izrazom *jedna/jedan od* u kojima imenica *model* označuje žensku osobu

NE	DA
Sva sreća da sam na sebi imala haltere – rekla je jednom zgodom Naomi Campbell, danas <u>jedna od najskupljih supermodela na svijetu.</u>	Sva sreća da sam na sebi imala haltere – rekla je jednom zgodom Naomi Campbell, danas <u>jedan od najskupljih supermodela na svijetu.</u>

<u>Jedna od</u> najplaćenijih supermodela 90-ih priznaje kako se nije lako danas baviti modelingom.	<u>Jedan od</u> najplaćenijih supermodela 90-ih priznaje kako se nije lako danas baviti modelingom.
Ona je <u>jedna od modela</u> čije fotografije pune modne blogove.	Ona je <u>jedan od modela</u> čije fotografije pune modne blogove.
<u>Jedna od modela</u> na reviji <u>nosila je</u> svjetlojubičasti korzet prekriven crnom čipkom.	<u>Jedan od modela</u> na reviji <u>nosio je</u> svjetlojubičasti korzet prekriven crnom čipkom.

Žena ozbiljna, a glumi djevojčurak...

Sljedeća je nedoumica koja se može pojaviti u vezi s imenicama koje označuju žensku osobu, a muškoga su roda, kako glasi njihov akuzativ, odnosno je li npr. pravilna rečenica: *Vidim curetak/djevojčurak kako mi prilazi.* Ili *Vidim curetka/djevojčurka kako mi prilazi.* S obzirom na to da je riječ o imenicama muškoga/srednjega roda koje označuju živo, njihov je akuzativ jednak genitivu, odnosno pravilno je *Vidim curetka/djevojčurka kako mi prilazi.*

6. tablica: Primjeri rečenica s netočnim i točnim akuzativom imenice *curetak*

NE	DA
Pozdrav i ljubi <u>svoj curetak!</u>	Pozdrav i ljubi <u>svojega curetka!</u>
Uz <u>svoj curetak</u> od 15 mjeseci katkad samo želim spavati...	Uz <u>svojega curetka</u> od 15 mjeseci katkad samo želim spavati...
Daj malo opiši <u>taj svoj curetak!</u>	Daj malo opiši <u>toga svojeg curetka!</u>
Rodila je prošle godine <u>prekrasan curetak.</u>	Rodila je prošle godine <u>prekrasnoga curetka.</u>
Pri kraju spota iz publike izvlači <u>jedan curetak</u> i pleše s <u>njom</u> na pozornici točno 26 sekundi.	Pri kraju spota iz publike izvlači <u>jednoga curetka</u> i pleše s <u>njim</u> na pozornici točno 26 sekundi.
Htjedoh komentirati <u>curetak</u> koji s njima pjeva.	Htjedoh komentirati <u>curetka</u> koji s njima pjeva.
Putem sretoh <u>curetak</u> bez kišobrana, ponudih <u>joj</u> neka se poveze ispod mojega.	Putem sretoh <u>curetka</u> bez kišobrana, ponudih <u>mu</u> neka se poveze ispod mojega.

Također, akuzativ jednine imenice *model* (*supermodel*) kad označuje osobu (i mušku i žensku) nije *model*, nego *modela*. Kad imenica *model* označuje žensku osobu, često se,

kako se pokazuje u 7. tablici, umjesto akuzativa jednaka genitivu upotrebljava akuzativ jednak nominativu.

7. tablica: Primjeri rečenica s netočnim i točnim akuzativom imenice *model*

NE	DA
Među petnaest natjecateljica samo će jedna uzeti laskavu titulu najljepše. <u>Budući supermodel</u> pronađite u našoj galeriji slika.	Među petnaest natjecateljica samo će jedna uzeti laskavu titulu najljepše. <u>Budućega supermodela</u> pronađite u našoj galeriji slika.
Za srpanjsko izdanje poznati fotograf fotografirao je <u>supermodel</u> Gisele Bündchen.	Za srpanjsko izdanje poznati fotograf fotografirao je <u>supermodela</u> Gisele Bündchen.
Šuška se da želi od nje napraviti veoma <u>traženi supermodel</u> .	Šuška se da želi od nje napraviti veoma <u>traženoga supermodela</u> .

Ako spomenemo da je ovaj rad potaknut nekolicinom upita upućenih Odjelu za hrvatski standardni jezik Instituta za hrvatski jezik o tome kako glasi akuzativ jednine imenice *curetak*, jasna postaje i važnost donošenja morfoloških i sintaktičkih podataka u rječnicima te spominjanja u gramatikama i onih slučajeva u kojima nepodudaranje gramatičkoga roda i spola onoga što imenica označuje mogu dovesti do dvojbe o tome kako se te riječi uklapaju u rečenicu. Zbog tih je učestalih upita u treće izdanje *Hrvatske školske gramatike* dodana napomena o tome kako glasi akuzativ jednine imenica *curetak* i *djevojčurak*:

Gramatički rod imenica koje označuju što živo najčešće odgovara spolu. Tako je *dječak* imenica muškoga roda i označuje osobu muškoga spola, a *djevojčica* je imenica ženskoga roda i označuje osobu ženskoga spola. Razmjerno rijetko u hrvatskome jeziku gramatički rod ne odgovara spolu, npr. imenice muškoga roda *curetak* i *djevojčurak* (A jd. *curetk*a, *djevojčurk*a) označuju osobe ženskoga spola.

Hrvatski jednojezični rječnici ne daju odgovor na pitanje o tome kako glasi akuzativ imenica muškoga roda koje označuju žensku osobu ni podatke ili primjere koji bi išta govorili o sročnosti tih imenica. Trenutačno se podatci za imenice koje se spominju u ovome radu dodaju u *Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik* te se uz njih, osim podataka o njihovoj akuzativu te primjera koji jasno pokazuju sročnost s predikatom, donosi i normativna napomena u kojoj se napominje da se rod pridjeva u predikatu koji se odnosi na spomenute imenice te zamjenice koje se u rečenici na njih odnose u standardnome

jeziku podudaraju s njihovim gramatičkim rodом. Stoga je imenica *curetak* u *Hrvatskome mrežnom rječniku* obrađena tako da se u gramatičkome bloku navodi njezin akuzativ te donosi napomena o njezinu gramatičkome ponašanju:

curétak im. m. (GA curétka, DL curétku, V curétče, I curétkom; %imn%i. NV curétci, G curétākā, DLI curétcima, A curétke)

hip. **Curetak je mlada ženska osoba, djevojčica ili djevojka.**

Ona samo jedan običan curetak iz susjedstva koji se u okrutnom celebrity-svijetu neće znati ni okrenuti.

Sretna sam kao malo dijete, curetak je upao u MIOC.

Jednoga se dana pojavio fantastičan nepoznati curetak koji je odmah privukao svekoliku pozornost.

- Imenica *curetak* muškoga je roda. Zbog toga što označuje žensku osobu, nerijetko je pridjev u predikatu koji se odnosi na tu imenicu ženskoga roda (npr. *Curetak je još mlada.*), odnosno nerijetko je zamjenica koja se na nju odnosi ženskoga roda (*Znam ja da tamo ima i curetake koje znaju da ja ne štrikam i ne heklam...*). Međutim, kako je riječ o imenici muškoga roda, pridjev u predikatu treba biti muškoga roda (npr. *Curetak je još mlad.*), odnosno zamjenica kojom se referira na tu imenicu muškoga roda (*Znam ja da tamo ima i curetake koji znaju da ja ne štrikam i ne heklam...*). Akuzativ imenice *curetak* jednak je genitivu, kao i akuzativ svake imenice muškoga roda koja označuje što živo, pa npr. nije u standardnome jeziku točna rečenica *Vidim curetak kako mi prilazi.*, a točna je rečenica *Vidim curetka kako mi prilazi.*

Zaključak

Pri uporabi imenica kod kojih se spol osobe koje označuju ne podudara s njihovim gramatičkim rodом pojavljuje se nekoliko nedoumica povezanih osobito s njihovom predikatnom sročnošću, te je često potvrđeno slaganje po smislu (izvanjezičnome znanju o tome kojega je spola osoba o kojoj je riječ), a ne slaganje po gramatičkim svojstvima imenice. Te bi se riječi s predikatом trebale slagati po svojim gramatičkim svojstvima osobito ako u rečenici udaljenost između tih riječi i predikata ili zamjenica koji se na njih odnose nije velika (ako se, primjerice, između njih ne nalazi umetnuta rečenica te bi njihovo gramatičko neslaganje moglo biti objašnjeno njihovom ne samo rečeničnom nego i kognitivnom udaljenošću). U *Hrvatskome mrežnom rječniku – Mrežniku* imenicama poput *curetak* ili *model* i *zvijezda* (kad označuju osobu) pridaje se velika pozornost te se uz njih donose (uz oblike u morfološkome bloku) i normativne napomene kojima se upozorava na njihove sintaktičke osobitosti, a uz imenice koje označuju žensku osobu, a muškoga su roda i na njihove morfološke osobitosti.